

Nr 2 1958
40 ÅRG.

UPPLAGA 13.500 EX.

BRANDKÅRS- tidsskrift

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C - TELEFON 21 36 06 - POSTGIROKONTO NR 4870

En kommun inför inköp av nya brandfordon

Tekniska synpunkter vid val av brandbil*)

Av ingenjör C.-G. Starck.

Vid val av lämpligt chassi för brandbilsbyggnation toges ofta ej tillräcklig hänsyn till de tekniska förutsättningarna. Ofta kanske chassiet kan vara acceptabelt men byggnationen passar ej. Är chassiet olämpligt så hjälper det ej hur byggnationen utföres. En brandbilsbyggnation, som i allmänhet är dyrbar, får ej göras på ett chassi så beskaffat eller så utrustat att brandbilen ej kan fylla sin uppgift.

När brandbilen är byggd och klar finnes ofta ingen möjlighet att rätta till misstagen. Det kanske dock kan löna sig att undersöka möjligheterna till att exempelvis byta utväxling i bakaxeln, byta till kraftigare motor eller kraftigare framaxel eller bakaxel eller vad det nu kan vara, som inte är tillfyllest.

Vid en brandbilsbyggnation bygger man biligast när man bygger rätt! Det är ofta förenat med mycket arbete att få fram det lämpligaste chassiet bland alla fabrikat och modeller. I den kommitté som har hand om utredningen bör finnas en expert, som känner till betydelsen av motorstyrka, vridmoment, varvtal, utväxlingar i växellåda bakaxel, och totalvikt, chassivikt, fram- och bakaxelkapaciteter, fjäderkapaciteter, ringkapaciteter m. m.

Chassiet bör bestämmas av byggnationen och utrustningen och ej tvärtom. Vid offertförfrågan bör alla tekniska upplysningar inforas, gärna då även vagnens maximala hastigheter, stigningsförmåga och hastigheter vid maximala stigningsförmågan på de olika växlarna vid visst uppgivet rullmotstånd och luftmotstånd och viss totalvikt. *Muntliga uppgifter och försäkringar från säljaren skall man alltid ta med reservation samt undersöka.* Den första förutsättningen vid val av chassi är att brandbilskommittén vet vilken utrustning och vilka aggregat som skall med samt om släpvagn, kärra eller motorspruta skall kopplas till.

När vikten av byggnation, slangutrustning, vattentank med vatten, stegutrustning, motorspruta, manskap etc. är känd adderas detta till chassivikten. Summan av detta får ej överskrida chassiets maximalt tillåtna totalvikt. En brandbil blir aldrig avlastad och får vila, varför maximala totalvikten ej bör utnyttjas. Vid undersökning hur högt man bör gå får axel-, fjäder- och ringkapaciteter bland annat avgöra.

Viktfördelningen av byggnation och utrustning bestäms av fram- och bakaxelkapaciteter samt av minst 20 % av den för handen varande totalvikten fördelad på framaxeln. Ofta förstärkes fjädrarna för att få vagnen stadigare. Är fjädrarna ej utnyttjade upp till sin

*) Föredrag vid Svenska Brandkårernas Riksförbunds årsmöte den 13 juni 1957 i Falun.

kapacitet, så kan svajgheten bero på att hjälpfjädrarna eller progressivfjädrarna ej äro utnyttjade varför det kan räcka med att lägga mellanlägg vid hjälpfjädrarna eller bocka om progressivfjädrarna.

Vid bedömning av ramstyrkan hos ett chassi är det materialet tillsammans med hjulbasen och motståndsmomentet eller sektionensmodulen som är bestämmande.

Vid val av chassi bör även hänsyn tagas till chassivikten. Ett chassi med låg chassivikt ger minsta möjliga totalvikt. Chassivikt plus byggnation, utrustning, last och manskap är lika med den totalvikt eller bruttovikt som vagnen får. Låg totalvikt ger största framkomstmöjlighet på dålig eller obefintlig väg.

Motorstyrka är för många det maximala hästkrafttal som anges för en motor. Man kan räkna ut motorstyrkan vid maximala hästkrafttalet vid toppvarv, men få vet att motorn här är svagast. Dessutom kanske försäljaren eller fabrikanten ej deklarerat om det rör sig om brutto- eller nettoeffekt. Bruttoeffekt (S. A. E.) är den effekt som erhålles i provbänk utan sådana tillbehör som fläkt, ljuddämpare, generator och vattenpump. Nettoeffekt (DIN) är det som erhålles vid svänghjulet när motorn är monterad i chassiet med alla tillbehör.

Samma sak beträffande brutto och netto gäller för vridmoment. Vad är då vridmoment? Vridmoment är den kraft, som man kan bromsa motorn med multiplicerad med den hävarm där kraften är placerad. Är hävarmen tänkt till en meter blir bromskraften lika med vridmomentet (bild 1).

Av vridmoment- och hästkraftkurvorna

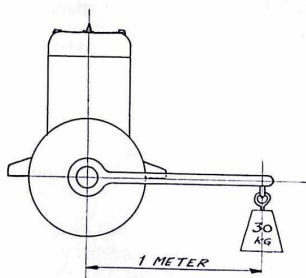

Bild 1.

(bild 2) är de heldragna linjerna bruttovärden och de streckade nettovärden. Av dessa kurvor framgår att motorn maximalt lämnar 181 hästkrafter vid 4400 varv/min. Den maximala nettoeffekten är dock endast 153 hästkrafter vid 4100 varv/min.

Bruttovridmomentet vid 4400 varv/min. är 295 kpm, nettovridmomentet vid 4100 varv/min. 27 kpm.

Av vridmomentkurvan framgår att bruttovridmomentet är störst, 36,2 kpm, mellan 2200—2700 varv/min. Vid dessa varvtal är hästkrafttalet 110 resp. 134. Nettovridmomentet är störst, 34,4 kpm mellan 1900—2400 varv/min. och hästkrafttalet 90 resp. 113.

Om en motor skulle vara lika stark vid olika varvtal så fordras att om effekten är 120 hästkrafter vid 2400 varv/min. så skall den vara 60 hästkrafter vid 1200 varv/min. och 180 hästkrafter vid 3600 varv/min. (Streckade linjen i bild 3.)

Effektkurvan är i verkligheten enligt den heldragna linjen 54 hästkrafter vid 1200 varv/min., 120 hästkrafter vid 2400 varv/min. och 165 hästkrafter vid 3600 varv/min. Motorn är alltså starkast vid 2400 varv.

Enklaste sättet att kunna göra en bedömning

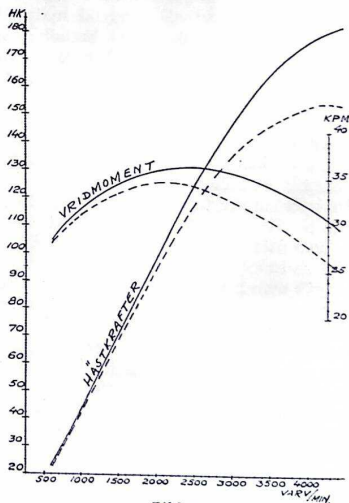

Bild 2.

Stenor

VULKANISERINGSAPPARAT FÖR BRANDSLANGAR

arbetar automatiskt med hjälp av en säkring, som bryter strömmen vid ett fixerat gradtal — en fullgod garanti mot överhettning.

Fråga efter STENOR STANDARD — den yrkesmässiga apparaten för ett gott arbetsresultat.

Apparaterna utrustas med ett specialelement, som möjliggör vulkning under rätt temperatur även då det gäller slangar av syntetisk fiber.

Vid lagning med STENOR användes med fördel Stenors specialtillverkade reparationslappar med vävinnlägg, vilka är mjukt avfasade och smälter in i det skadade partiet utan att lämna störande kanter.

Effekt: 530 watt. Spänning: 120 eller 220 V.

Med varje apparat levereras ett sortiment av reparationsmaterial och nödvändiga tillbehör.

Ensamförsäljare:

ANGUS — REDDAWAY COMPANY AB

KRYSSARVÄGEN 17 - NÄSBYPARK
Tel. 56 21 30 (Växel)

Stenor

— ett yrkesmässigt redskap

TILLKÄNNAGIVANDE

Vår Brandavdelning, som varit verksam sedan år 1924, har fr. o. m. detta års början omorganiserats och en del av dess uppgifter överflyttats på Svenska Skumsläcknings AB.

Tillverkningen av API-motorsprutor och brandpumpar ligger fortfarande hos AB Pumpindustri. Försäljningen av dessa i Sverige på vissa undantag när har överlämnats till AB Henrikssons Brandredskap i Stockholm. Beställning av reservdelar för motorsprutor och brandpumpar samt reparationer och service ombesörjes fortfarande genom vårt kontor i Göteborg.

Tillverkning och försäljning av all slags skumsläckningsmateriel har överflyttats till Svenska Skumsläcknings AB med kontor och verkstäder såväl i Göteborg som Stockholm.

AB Pumpindustri

Huvudkontor och verkstad, Kroksläatts Parkgata, Mölndal

Postadress: Postfack 5049, Göteborg 5

Telefon: 20 00 20

Avdelningskontor, Brandavdelningen

Postadress: Östra Skansgatan 3 A, Göteborg C

Telefon: 20 00 20, 10 57 49, 10 57 52

Svenska Skumsläcknings AB

Huvudkontor och verkstad

Postadress: Östra Skansgatan 3 A, Göteborg C

Telefon: 10 57 49, 10 57 52

Kontor och verkstad

Postadress: Riddargatan 51, Stockholm Ö

Telefon: 67 83 42, 67 83 43, 67 83 46

AKTIEBOLAGET PUMPINDUSTRI

Olof Jahn

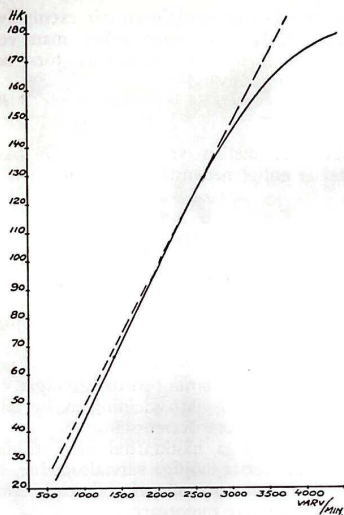

Bild 3.

av en motors kapacitet är att direkt räkna från nettovridmomentet. Vid körning på direkten räknar man ut maximala dragkraften vid drivhjulens anläggning mot vägbanan genom att multiplicera maximala nettovridmomentet med utväxlingen i bakaxeln samt dividera med däckets rullradie i meter. Om de mekaniska förlusterna i bakaxel och transmission antages vara 10 % så får man multiplicera ovanstående med 0,9 (90 % av vridmomentet finnes kvar).

Dragkraft i kilogram på direkten =

$$\frac{\text{Nettovridmoment i } \text{kgm} \times \text{Utväxling bakaxel} \times 0,9}{\text{Däckets rullradie i meter}}$$

Om de mekaniska förlusterna vid körning på någon av växlar antages vara 15 % blir Dragkraften på växel =

$$\frac{\text{Nettovridmom.} \times \text{Utväxl. bakaxel} \times \text{Utväxl. växel-} \times 0,85}{\text{låda} \times \text{Däckets rullradie}}$$

Samma formler kan användas för att räkna utdragkraften vid vilket motorvarv man vill genom att i nettovridmomentkurvan avläsa vridmomentet och sätta in denna siffra i formeln.

För att kunna bedöma dragkraften mellan

två vagnar med olika totalvikt divideras dragkraften med totalvikten.

Den dragkraft per ton av totalvikten, som erhållits, kan användas till beräkning av övervinande av de motstånd som finnas vid vagnens rörelse.

De olika motstånd som uppstå kan uppdelas enligt följande

- 1) Rullmotstånd
- 2) Accelerationsmotstånd
- 3) Luftmotstånd
- 4) Stigningsmotstånd.

Rullmotståndet, som man kan hämta uppgift om i handböcker eller tabeller, är ofta angivet i kg per ton av vagnens totalvikt, olika stort för olika vägbeskaffenhet. Detta rullmotstånd kan direkt dragas från dragkraften per ton. Exempel på hur en luftmotståndskurva kan se ut vid olika hastigheter finnes i bild 4.

Accelerationsmotståndet och stigningsmotståndet som finnes kvar kan räknas antingen gemensamt eller var för sig. Enklaste sättet att göra en bedömning kan vara att räkna ut stigningsförmågan vid olika hastigheter och på olika växlar och på så sätt göra en jämförelse mellan olika alternativ. För att lättare få en

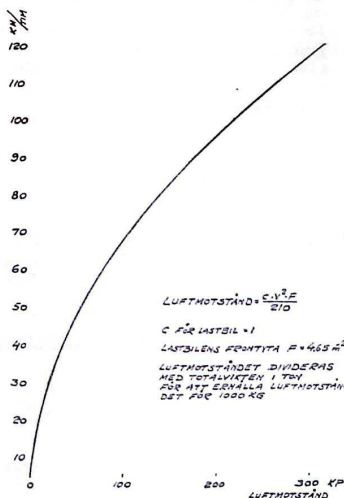

Bild 4.

uppfattning om vad siffrorna kan vara värda kan samma saker räknas ut på en vagn som man känner till från praktiken.

För att direkt få en siffra på stigningsförmågan i % har man endast att dividera det tal, som man fick när från dragkraften per ton totalvikt dragits rullmotståndet per ton totalvikt med 10.

För att ytterligare förenkla uträkningen och få fram ungefärliga siffror kan man exempelvis öka rullmotståndet med 5 vid körning på direkten och bortse från luftmotståndet.

Värden på rullmotståndet vid olika beskaffenhet på vägar är upptagna i nedanstående tabell.

Vägens beskaffenhet

1. Betongväg av bästa beskaffenhet	Rullmotstånd för varje ton av vagnens totalvikt
2. Slät betongväg.	c:a 10 kg.
Asfalt med eller utan betongunderlag i fint tillstånd och kylig väderlek. Stenlagd väg i bästa skick med jämn yta.	c:a 12 kg.
3. Hård grusväg i bra tillstånd	
Hård och jämn jordväg.	
Asfalt med betongunderlag i sommarvärme.	c:a 15 kg.
4. Grusväg i medelgott tillstånd.	
Jordväg med fast och ojämn yta.	
Vanlig asfalt i sommarvärme.	c:a 20 kg.
5. Jordväg, lös och fjädrande, men ej så lös att hjulen gräva ned sig.	c:a 30—40 kg.
6. Löst grus, där hjulen sjunka ner några cm.	c:a 75—100 kg.
7. Sand	c:a 100—150 kg.
Djup sand ända till	c:a 300 kg.

Användes nedanstående beteckningar

$$\text{Nettovridmoment } kpm = M_v$$

$$\text{Utväxling bakaxel} = U_b$$

$$\text{Utväxling växellåda} = U_v$$

$$\text{Däckets rullradie i m} = R_d$$

$$\text{Vagnens totalvikt i ton} = T$$

$$\text{Dragkraft i kg} = D$$

$$\text{Dragkraft i kg per ton} = D_t$$

$$\text{Rullmotstånd per ton totalvikt} = R_m$$

$$\text{Stigning i \%} = \%$$

blir uträkningen:

1) Vid körning på direkten

$$\frac{M_v \times U_b \times 0.9}{R_d} = D \quad \frac{D}{T} = D_t \quad \frac{D_t - R_m}{10} = \%$$

2) Vid körning på växel

$$\frac{M_v \times U_b \times U_v \times 0.85}{R_d} = D \quad \frac{D}{T} = D_t \quad \frac{D_t - R_m}{10} = \%$$

För att räkna ut hastigheten när exempelvis stigningsförmågan är störst måste man veta varvtalet när nettovridmomentet är störst och följande formel användes

$$\text{Hastighet km/tim} = \frac{0,3768 \times \text{Motorvarv/min} \times R_d}{U_b \times U_v}$$

Sambandet mellan vridmoment och hästkrafttal är enligt nedanstående formler

$$Hk = \frac{\text{Motorvarv/min} \cdot Mv}{716,2}$$

$$Mv = \frac{Hk \cdot 716,2}{\text{Motorvarv/min}}$$

Sammanfattning av hur ett brandbilschassi bör vara.

- 1) Största möjliga bärlighet på minsta möjliga chassivikt.
- 2) Ett axeltryck på både framaxel och bakaxel som möjliggör körning på dåliga vägar.
- 3) En hjulbas och viktfordelning av byggnation och last som överensstämmer.
- 4) Högsta möjliga hästkrafttal och vridmoment på största möjliga varvtalsområde.
- 5) Kortslagig motor som ger god acceleration även vid högre motorvarv.
- 6) Tillräckligt hästkrafttal för motorspruta vid lämpligt varvtal.

SUPERTYFON[®]

för brandalarm

Stor hörbarhet.
Ringa luftförbrukning.
Oberoende av elektrisk ström.
Drivas från fristående behållare eller befintlig tryckluftledning.

Begär prospekt nr 480

KOCKUMS

MEKANISKA VERKSTADS AB • MALMÖ

GRUNDAT 1840

Tempus

Pulverdimaggregat

Tempus tillverkar nu som standard två pulverdimaggregat: Tempus-100 och Tempus-300. Bägge storlekarna utföras antingen stationära, bilmonterade eller transportabla.

Med Tempus pulverdimaggregat får Ni avsevärt ökade möjligheter att snabbt slå ned en hotande oljebrand eller att göra snabba räddningsaktioner vid lägenhetsbränder. Begär offert med utförliga tekniska informationer.

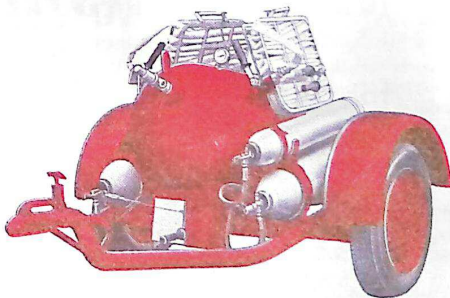

Tempus-100

Fyllning: 100—125 kg dimpulver
Drivgas: Kolsyra, luft eller kvävgas
Aktionstid: ca 45 sek
Vikt laddat: 200 kg (med hjul)
Slang: 1 st 1" x 15 m

Tempus-300

Fyllning: ca 300 kg dimpulver
Drivgas: 7500 l luft eller kvävgas
Aktionstid: ca 1 minut
Vikt laddat: 650 kg (med kärra)
Slangar: 2 st 1" x 25 m

AB SVENSKA TEMPUS
KUNGS GATAN 38 — STOCKHOLM — TEL. 111835

Knappar
Möss- och
Medlemsmärken

för Svenska Brandkårens Riksförbund
enligt ovanstående avbildningar

C. C. SPORRONG & Co.

Kungsgatan 17

Stockholm 7

Tel. 22 56 60

Släcka eller låta brinna?

I olika sammanhang har diskuterats om det icke av ekonomiska skäl vore riktigast i vissa fall att brandkåren vid framkomsten till brandplatsen underlåt att göra släckningsingripande och i stället helt inriktade arbetet på att hindra brandspridning till andra objekt. Frågan togs upp till behandling vid 1957 års konsulentmöte i Tylösand. Därvid hölls nedanstående inledningsanföranden av brandchefen Allan Samuelsson resp. 1:e byråsekreteraren Stig G. Holmberg. (Det senare framfört av riksbrandinspektören.)

Brandmannens synpunkter.

Alla ha vi hört talas om den s. k. *LSB-metoden* och alla känner vi till dess innebörd och betydelse. Alla här närvarande släckningsledare ha nog fått en — jag hoppas skämsamt — uppmaning av stadens fäder, stadsarkitekter m. fl. att vid brand i vissa objekt använda denna metod eller ännu hellre använda fotogen som släckningsmedel. En av våra äldre kolleger lär vid ett dylikt tillfälle ha lovat att LSB-släcka, om han bara fick en förteckning undertecknad av stadens fäder på de aktuella byggnaderna. Han fick ingen sådan, och det torde vara typiskt för just denna släckningsmetod att många vill låta yxan gå men ingen vill hålla in skaffet.

Då jag nu lovat anlägga brandmannens syn på denna fråga, vill jag understryka, att vad jag här kommer att säga *icke* gäller skogsbrandsläckningen, där vi nog är överens om att de metoder, som på sin tid utarbetades av bl. a. Mohlin och som ju bygger på LSB-metoden är riktiga. Jag är också väl medveten om att det finns specialfall: acetylengasfabriker, där det är livsfarligt, magnesium där inget släckningsmedel finns o. s. v. och som jag också bortser från.

Frågeställningen, som jag ser den, skulle vara följande:

Är det riktigt att i alla lägen släcka det som brinner eller kan det finnas fall, då släckning ej skall ske?

I den tyska tidskriften "Brandschutz" häfte 9/57 har detta problem tagits upp. Författaren gör gällande att om exempelvis en hölada fattat eld, så är det tämligen meningslöst att offra

tid och krafter på släckning, för såvitt ej människor eller djur är i fara. Överhuvudtaget berör författaren endast problem på landsbygden och det ligger väl någonting i det.

Det här problemet är nämligen olika i stad och på landsbygd. I stad är det naturligt att branden släcks så fort som möjligt. Dels ligger byggnaderna i regel tätt samlade, så att man med hänsyn till omgivningen ej utan vidare kan låta en byggnad stå och brinna för fullt. Dels ha vi som regel vatten lätt tillgängligt och långa slangledningar behöver ej ifrågakomma. Dels skulle vi få sådana trafikproblem under branden, att det vore orimligt att LSB-släcka och dels blir det ingen annan part än brandkåren som får kostnader och arbete på grund av släckningen. Om byggnaden är försäkrad får under alla förhållanden hela försäkringssumman utbetalas. Det är ju nämligen endast sådana fall, som vi kan diskutera.

På landsbygden kan naturligtvis avståndet mellan byggnaderna (halmstackarna) vara sådana, att ingen skada kan uppstå om branden får fritt utveckla sig, och trafikproblem kan kanske bemästras. Det kan vara åtskilliga hundra meter till vatten och det ligger alltså ur dessa synpunkter nära till hands att använda LSB-metoden. Därtill kommer att här kan brandkåren spara kanske onödiga utgifter åt en annan part, nämligen försäkringsbolaget.

Naturligtvis finns det fall, då en övertänd byggnad kan få brinna ut, men jag undrar om det icke i de fallen är lätt att konstatera, att LSB-metoden är den enda rätta. Jag tänker på ett litet hus med hjärta på dörren som är övertänt vid brandkårens ankomst och avståndet till vatten är så stort eller en ensamt liggande hölada, där fara för spridning ej föreligger, en halmstack på betryggande avstånd och liknande fall. I dessa fall tror jag vi kan vara överens om att LSB-släcka.

I övrigt anser jag att en brand alltid skall släckas och jag anser att denna uppfattning måste vara den enda ekonomiskt riktiga. Det fåtal fall som kan påvisas där LSB-metoden skulle varit till väsentlig ekonomisk fördel är så litet, att det ej kan ändra på denna min uppfattning. Jag vill här försöka något motivera min inställning.

1. Faran för en taktisk felbedömning är mycket stor. Det är säkert riskabelt att låta den uppfattningen vinna insteg att en brand ofta kan få brinna. Mången bekväm eller strängt ekonomisk släckningsledare kunde frestas att försöka exempelvis med tankbilens vatten hålla branden nere, men felbedöma läget. Jag tror att sådana felbedömningar redan nu sker, och vi får akta oss att göra ont värre.

2. Brandutredningen är en betydelsefull faktor inte minst då det gäller det förebyggande brandskyddet. Brandutredarna måste ges sin chans. Jag har i mitt län haft ett fall, då en en-familjvilla brann och eftersom det var mitt i natten och villan alldeles övertänd, — 10° och 400 m. till vatten, så lät brandchefen branden härja fritt. Landsfiskalen protesterade emellertid bestämt och jag är mycket tveksam om "släckningen" verkligen var riktig. Släckningsledaren tar ett stort personligt ansvar och även om han kanske känner den drabbade familjen, som hederliga människor får släckningsledaren ej utesluta möjligheten att ett brott föreligger. Det är polisens sak. Dessutom kan ju brandorsaken, om den kan fastställas, bidra till att berika våra erfarenheter inom det förebyggande brandskyddet.

3. Ofta räddas värden, då man inte tror det vara möjligt. Vi hade för 6—7 år sedan en brand i en tvättanstalt. Den var övertänd vid vår ankomst, och det var tämligen klart var brandgränserna skulle läggas. En disponentvillan skulle räddas, panncentralen, en bensinmack med garage och en mindre verkstad. Men eftersom där fanns gott om vatten gick vi till offensiv mot hela bälet, då gränserna väl hade säkrats. Stora värdefulla maskiner kunde efter en del översyn användas, trots att de befunnit sig i själva bälet en kortare tid.

4. Allmänhetens reaktion. Dess inställning känner vi väl. *Brandkåren skall till varje pris släckas!*

Det torde väl vara just allmänhetens reaktion, som gör att mången släckningsledare överhuvudtaget ej reflekterar på att använda LSB. Man riskerar väl emellertid ej att falla så djupt i onåd, om man låter det prisgivna uthuset gå, som om man låter ladugårdar, villor m. m. gå samma väg.

Allmänhetens reaktion är dock i grunden sund och bottnar i vår skräck för den okontrollerade elden. Vårt arbete skall visserligen ej

vara något publikfriari, men som regel reagerar folk sunt och riktigt.

5. Brandkåren behöver övning. Jag hade för någon tid sedan en brand i en skyttepaviljong, som var övertänd vid vår ankomst. Vatten fanns på c:a 600 m. avstånd. Vi ordnade skytte trafik med tankbilar, och tog det som en ren övning, och jag tror, att det var väl använd tid och pengar!

6. Trafikproblemen bli numera mycket stora vid en okontrollerad storbrand, särskilt på mörka kvällar, då den syns vida omkring. Vi kan inte vara kallsinniga för polisens svårigheter i detta viktiga hänseende.

Även på detta område måste väl tekniken gå framåt. Vi ha redan nu ett hjälpmedel, vätt vatten, som måste kunna bidra till en snabbare och effektivare släckning av halmstackar m. m. dyl. Kan inte denna teknik ytterligare komma till användning och utvecklas?

Slutligen vill jag framhålla, att med denna fråga sammanhängande problem egentligen är ett *utbildningspörssmål*. Vi måste anordna kurser för vårt brandbefäl, där de få möjlighet att öva sig i taktiskt bedömande och där de göres uppmärksamma på bl. a. just denna typ av bränder. Inte minst brandkonsulenterna torde kunna göra en värdefull insats då det gäller befälens taktiska utbildning. Det gäller att öva våra brandchefer på landsbygden så att de få säkerhet att själva bedöma den i varje enskilt fall bästa släckningsmetoden.

Allan Samuelsson.

Juristens syn på frågan.

Frågan om brandbefälhavaren alltid skall släcka eller, om han ibland kan låta det brinna är ett problem, som på senaste tiden tagits upp i olika sammanhang. Bland annat har den redovisats i tidskriften "Mot brann", nr 7 och 8/1956 samt 1/1957, där några brandbefäl be-lyst olika sidor av problemet. Vidare har den varit föremål för en kommentar i "Brand-schutz" nr 9/1957. Men bortsett från dessa ganska kortfattade synpunkter har jag inte någonstans i litteraturen påträffat detta problem. Ej heller har jag i svensk rättspraxis kunnat hitta något fall, där en brandbefälhavare dömts till ansvar för underlåtenhet att släcka. I Dan-

mark däremot lär det ha förekommit att — till följd av bristfälliga alarmeringsanordningar — en oförsäkrad byggnad brann ner. Då kommunen ansågs ansvarig för brandförsvaret, dömdes kommunen ersättningskyldig för den uppkomna skadan. Svensk brandlagstiftning ger inte heller någon vägledning, då det gäller det här problemet.

Då det gäller att ur juridisk synvinkel skärskåda den aktuella problemställningen, kan man bara konstatera, att man rör sig på mycket osäker mark.

Jag är väl medveten om att brandchefer och försäkringsmän har sina synpunkter på problemet. Men även jurister har sina.

Vad först beträffar brandchefens allmänna ansvar för att släcka bränder över huvud taget må nämnas, att varken brandlagen eller brandstadgan uttryckligen säger, att brandchefen skall släcka bränder. Ej heller står det något om brandkårens åligganden i det avseendet. Möjligen kan man säga att det av gällande lagstiftning indirekt framgår att släckningsarbetet är en av huvuduppgifterna för brandkåren. Saken har väl ansetts så självklar att man inte tyckt sig behöva sätta den på pränt.

Om man alltså får anse det fastslaget att brandkåren har att bl. a. släcka bränder, kan man fråga sig: Hur omfattande är denna skyldighet? Kan brandchefen vid larm vägra rycka ut därför att han av någon anledning finner utryckning onödig? Eller kan han väl rycka ut men på brandstället vägra att göra något släckningsarbete, därför att han förmenar sådant arbete vara meningslöst?

Jag hyser för min del den bestämda uppfattningen att en brandchef under *alla* förhållanden efter erhållet larm, är skyldig inställa sig eller sända annan befälhavare i sitt ställe till brandplatsen. Den utryckningsstyrka som medföljer befälhavaren må vara liten eller stor, beroende på chefens bedömande från fall till fall. Men en befälhavare och en lämplig styrka skall under alla förhållanden ge sig iväg. Det kan inte gå för sig att brandchefen har den uppfattningen att släckning på den aktuella platsen är meningslös och därför underlåter att rycka ut. Undantag bör emellertid göras för soteldar, som på grund av sin särskilda karaktär kräver ett annat handlande.

Om man sålunda utgår från att en brandchef under *alla* förhållanden måste se till att en

uppgiven brandplats blir föremål för undersökning, vad kan han eller den av honom utsedde befälhavaren göra på brandplatsen? Vi skall komma ihåg att en brandbefälhavare enligt brandlagen har mycket stora befogenheter. Det torde knappast finnas någon som här i landet under fredstid har större befogenheter. Brandsläckningen anses så väsentlig att en massa andra intressen av allmän eller enskild natur får stå tillbaka. Man brukar säga att det mindre intresset får vika för det större intresset. Det är den s. k. straffrättsliga nödfallsprincipen, som här aktualiseras. Att rädda liv och egendom får väl alltid anses vara ett intresse, för vilket andra måste vika. Lagstiftningen slår med andra ord vakt kring släckningsarbetet och ger befälhavaren utomordentliga befogenheter. Men detta förhållande understryker också hur viktigt det är att släckning verkligen sker. Då uppstår frågan: Kan brandbefälhavaren i belysning av vad nu sagts underlåta att släcka, då han på brandplatsen efter noggrann undersökning finner sådan släckning opåskallad? Enligt min mening bör han — i kraft av sina allmänna befogenheter — i och för sig ha formell rätt att fatta ett beslut i den riktningen utan att han därför behöver riskera straff — eller skadeståndspåföljd. Men kraven på ett riktigt handlande från befälhavarens sida i detta läge är stora. Detta förhållande beror därpå att andra intressen berörs av frågan om släckning eller inte släckning. En brottsplatsundersökning för att utröna brandsorsaken måste författningens enligt utföras, försäkringsgivaren måste i förekommande fall konsulteras, så att inte dennes intressen, bl. a. då det gäller räddandet av ev. restvärden nonchaleras. Ägaren till den brinnande byggnaden bör också höras. Nu nämnda förhållanden motiverar att befälhavaren igångsätter släckningsarbetet i avbiden på att klarhet kan vinnas, om branden i ett senare skede må rasa fritt för att därigenom bespara bl. a. ägaren kostnaderna för en rivning. Svåra klimatiska förhållanden, långa avstånd, besvärliga vägförbindelser, ringa bebyggelse, sådana förhållanden leder väl normalt till att, då brandkåren är på plats, ingenting finns att göra. Allt eller nästan allt är förbränt. Risken för spridning till andra byggnader eller skog är obefintlig. I sådant fall tycker man att befälhavaren bör kunna underlåta att släcka det som till äventyrs kan finnas kvar. Men likafullt är säkrandet av ev. bevis för klarläggande av brandsorsaken av sådan betydelse att släcknings-

Oljeeldningsanläggningar i källarlösa hus

Av brandkapten Bengt Sjöstrand.

För småhus, d. v. s. en- och tvåfamiljshus, radhus, kedjehus och liknande bostadshus med värmepanna i bottenvåningen, är anvisningarna i statens brandinspektions cirkulär nr 21 angående oljeeldningsanläggningar ej tillämpliga i alla hänseenden. Det förutsättes nämligen i cirkuläret att oljeeldad värmepanna liksom inombhus förlagd oljetank placeras i källare. Då källarlösa småhus allt mer ökar i antal har statens brandinspektion i samråd med bl. a. byggnadsstyrelsen och sprängämnesinspektionen utarbetat anvisningar för värmepannans uppställning och ordnande av oljeförråd i mindre bostadshus. Anvisningarna, vilka delvis grundas på prov vid statens provningsanstalt, har i huvudsak byggnadsteknisk karaktär. Det har därför ansetts lämpligt att byggnadsnämnderna få kännedom härom, varför anvisningarna kommer att utges som ett meddelande från Kungl. byggnadsstyrelsen. I samband med omdigering av statens brandinspektions cirkulär nr 21 kommer detta meddelande även att ingå här.

Det kan emellertid redan nu vara befogat att genom fackpressen sprida kännedom i brandskyddskretsar om anvisningarnas innehåll i sak, varför dessas preliminära lydelse återges här nedan jämte skisser, som visar några olika utföranden av isolering av oljetank, vilka varit utsatta för brandprovning.

1. I en- och tvåfamiljshus, radhus, kedjehus och jämförliga mindre bostadshus får värmepanna med mindre eldyta än 5 m² under nedan

arbetet *måste* genomföras. Sedan ägarens, försäkringsgivarens och polisens ställningstagande skyndsamt inhämtats, torde normalt hinder ej möta mot att branden får fullfölja sitt verk.

Sammanfattningsvis torde sålunda få framhållas, att det skulle vara olyckligt om den uppfattningen vunne insteg att brandbefälhavaren kan låta det brinna, så snart han finner detta lämpligt. I dylika situationer är det regelmässigt flera andra intressen, som ha rätt att först göra sin stämma hörd.

Stig G. Holmberg.

angivna förutsättningar uppställas inom utrymme i bottenvåningen.

- a) Värmepanna bör ha underlag av betong e. d.
- b) Värmepanna bör placeras på sådant sätt i förhållande till omgivande väggar att en fri luftspalt av minst 3 cm bredd erhålles runt omkring pannan. Härvid förutsättes att avståndet från eldstads insida till byggnadsdel av trä eller annat brännbart material är minst 23 cm (BS § 68) samt att pannan är vattenmantlad eller på annat sätt så anordnad att höga yttemperaturer ej erhålles under normal drift vid maximibelastning. Luftspalten bör vara så anordnad att luftcirkulation erhålles i densamma samt avstängas med lämpligt nät e. d.

Anm. Vid uppställning av oisolerad värmepanna som saknar vattenmantel eller annan jämförlig isolering bör särskilda åtgärder vidtagas som skydd mot överhettning av angränsande brännbart material.

- c) Värmepanna bör vara så uppställd, att sotning kan ske utan svårighet.
- d) Tillförsel av friskluft till värmepanna må endast ske direkt från det fria eller från välventilerat förrådsutrymme.

2. För uppställning av oljeeldad värmepanna inom under 1 angivet utrymme gäller dessutom följande, varvid angivna riktlinjer bör, jämsides med byggnadsstadgans bestämmelser, tillämpas, även när utrymmet är beläget i källare.

- a) Värmepanna bör uppställas inom utrymme, som är avskilt från bostadsutrymme med väggkonstruktion, vilken med däri befintliga dörrar och fönster kan bedömas som minst brandfödröjande. Inom utrymme, där panna uppställs, bör väggarna förse med beklädnad av 9 mm gipsskivor eller ur brandskyddssynpunkt likvärdigt material, intill ett avstånd av 1 m från pannans sidor samt taket förse med sådan beklädnad till en bredd av minst 1 m utefter de beklädda väggytorna.

Nyhet

Gummimasker med fjäderbandställ

Gummimaskerna har fått stor spridning bland dem, som i sin dagliga gärning är tvungna att använda gasmask. Utformningen är sådan, att en storlek passar alla ansiktsstorlekar och gummit är lätt att hålla rent och desinficera.

Helmask nr 767 med fjäderbandställ

Helmask nr 777 med fjäderbandställ

En nyhet är, att de nu även kan levereras med fjäderbandställ till fördel för dem, som föredrar detta bandställ framför gummibandstället. På detta nya bandställ är även nackbandet i en ögla förbunden med hjässbandet, vilket gör, att masken sitter lika stadigt på huvudet som med gummibandstället.

Begär offert och närmare upplysningar!

BICAPA
STOCKHOLM

BIRGER CARLSON & Co AB

Kaptensgatan 6, Stockholm Ö
Telefon (växel): lokalsamtal 67 91 30, rikssamtal 62 49 56, 62 49 92

Fakta talar för

76^m/_m (3") Jonseredslang

För största säkerhet och bästa ekonomi — välj även Ni Jonseredslangar med kvalitets- och garantimärket 2 blå ränder.

Följande dimensioner tillverkas:
25, 32, 38, 51, 63 och 76 mm.

Auktoriserade återförsäljare:

Brissmans Brandredskap, Halmstad
AB Henrikssons Brandredskap,
Stockholm - Göteborg - Malmö -
Sundsvall - Jönköping
Odenius AB, Göteborg
AB Pumpindustri,
Göteborg - Stockholm

- **Stor kapacitet med liten friktionsförlust**
Ni får fram ca 50 % mer vatten än med 63 mm.
- **Väger blott ca 480 g per meter**
således endast 20 % mer än 63 mm.
- **Tar liten plats**
Mycket lätt att packa på grund av sin stora smidighet i torrt tillstånd.
- **Stor tryckhållfasthet — mycket tål**
Garanterad tåla minst 35 kg/cm². Vid kontrollmätningar av läckage på 5 m provlängd var det högsta läckaget 0,05 l. vid 25 kg tryck under 1 minut.
- **Impregnerad mot röta**
Många brandkärer har Jonseredslangar, som hittills hållit 20—30 år.
- **Prisbillig**
Priset är f. n. endast 16 % högre än för 63 mm.

Jonsereds
där tradition förenas med modern teknik

JONSEREDS FABRIKERS AKTIEBOLAG, JONSERED • Grundat 1833

Anm. 1. Med brandfördrojande konstruktion avses konstruktion, som ej genombrännes under 15 minuter vid brandprovning enligt statens provningsanstalt normalmetod.

Anm. 2. Under förutsättning att värmepannans ytemperatur vid maximibelastning under normal drift under ovannämnda betingelser ej överstiger 60° C och att pannan ej motbygges med skåp, garderober eller liknande bör i allmänhet kunna godtagas att pannans sidor och baksida utgöra vägg mot utrymme i bostaden.

- b) Dörr bör, om den är placerad närmare oljeeldningsaggregat än 1 m, på den mot aggregatet vettande sidan vara försedd med flamskyddande beklädnad eller fabriksmässigt behandlad med godkänd brandskyddsfärg, lämpligen av volymökande typ. Dörr av brännbart material bör icke vara placerad närmare aggregatet än 25 cm. Då pannuppställningen sker inom förrådsutrymme, som även användes för annat ändamål, t. ex. kommunikation, bör aggregatet vara väl skyddat mot skador vid normal trafik eller verksamhet inom utrymmet.
- c) Kapaciteten hos oljeeldningsaggregatets brännare bör vara lämpad för panna med eldyta mindre än 5 m².

- d) Under aggregatet bör finnas anordning för uppsamling eller bortledning av oljespill inom ett område, som sträcker sig c:a 10 cm utanför aggregatet med tillhörande röranlutningar för olja och som rymmer minst c:a 5 liter. Anordningen kan t. ex. åstadkommas genom att golvet lägges i fall mot en lågpunkt under aggregatet, genom en försänkning i golvet eller genom att en minst 1 mm tjock plåt försedd med uppvikta kanter på lämpligt sätt fästes under aggregatet.

Anm. Lämna vederbörande lokala myndighet tillstånd därtill må oljespill avledas till golvbrunn under förutsättning att denna är belägen högst 0,5 m från oljeaggregatet och golvet är utfört med fall från aggregatet mot brunnen.

3. Oljecistern rymmande högst 4.000 l olja bör kunna tillåtas i utrymme inom byggnaden, avskilt från bostadsutrymme med åtminstone brandfördrojande väggkonstruktion, under förutsättning att alla delar av cisternen befinner sig minst 1 m från pannans sida. Cisternen bör vara försedd med på tillfredsställande sätt anordnad isolering. Isoleringen bör vara utförd så att cisternens manlucka blir åtkomlig. Om

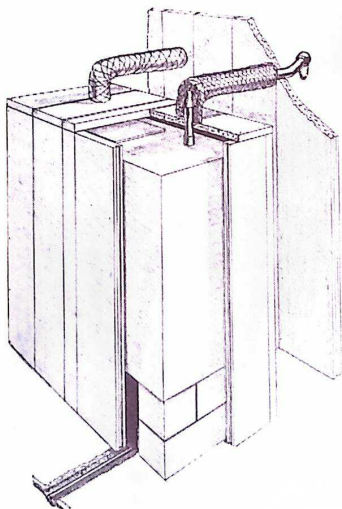

Bild 1. Oljecistern isolerad med lätbetong.

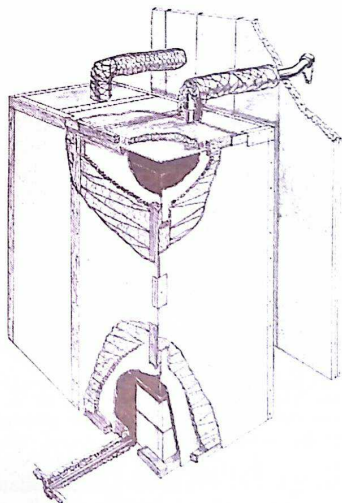

Bild 2. Oljecistern isolerad med gipsplattor + mineralullsmattor.

isoleringen drages ned till golv av obrännbart material behöver behållarens undersida ej särskilt isoleras. Avlufts- och påfyllningsrör bör båda dragas ut till det fria. De delar av ledningarna som befinner sig inom byggnaden bör isoleras med obrännbart material, t. ex. asbestgarn eller mineralull. I avluftsroret bör inmonteras explosionsskydd av typ, som godkänts av sprängämnesinspektionen och med en fri area minst lika stor som avluftsrorets area.

Ligger oljecisternen högre än eldningsaggregatet bör matarledningen vara så dimensionerad eller anordnad att när cisternen är i det närmaste tom icke mer än 1,5 gånger den oljemängd, som erfordras för aggregatets drift vid maximal belastning av detta, kan utrinna per tidsenhet ur cisternen.

Ann. Som värmeisolering till oljecistern placerad i bottenvåningen till mindre byggnad kan godtagas följande utförande i lättbetong eller mineralull med gipsskivor.

Vid isolering med *lätต์betong* inbygges cisternen helt med en isolering av minst 7 cm lättbetong med volymvikt c:a 0,5 kg/dm³. Väggarna kring cisternen antingen muras av plattor eller utföras av lättbetongplank. Taket över cisternen utföres av armerad lättbetongplank. Samtliga fogar fylls väl med bruk. Takelement och väggelement förses i alla hörn med murstift e. d. för att säkerställa isoleringens sammanhållning under brand. Kring rörgenomföringar tätas väl med bruk.

Vid isolering med *mineralull och gipsskivor* inbygges cisternen helt med minst 9 mm tjocka gipsskivor spikade på ömse sidor av en stomme av träreglar. Utrymmet mellan skivorna utgöres av en isolering av minst 5 cm mineralull. Gipsskivorna skarvas på regler och över fogarna mellan gipsskivorna anbringas en c:a 10 cm bred remsa av järnplåt. Mineralullsisoleringen fästes väl vid regelstommen så att den sitter kvar även om den yttre gipsskivan faller bort vid brand. Detta kan ske t. ex. med järntråd eller järntrådsnät, som spännes mellan spikar i reglarna. Tråd och spik bör vara förzinkade. Kring rörgenomföringar tätas väl med mineralull, asbestgarn e. d.

Larmrocken B R A G E

är framställd i samråd med brandmän och utmärker sig för följande egenskaper:

VARM. Tyg av slitstark impregnerad kommis i hellylle.

VATTENTÄT. Inlägg av gummitaft över axlar och rygg.

GOD PASSFORM. Tillverkad i sportig, ledig och omtyckt modell, vilket ger plagget ökad användbarhet. Den finnes i de vanliga storlekarna.

B R A G E är en rejäl rock till lågt pris. OBS! Även larmbyxor av samma tyg i önskad modell.

Provplogg sändes för påseende till varje brandkår utan någon som helst förbindelse eller köptvång.

OBS! Larmrocken tillverkas nu i 2 prislägen kr. 85:— resp. 75:—. Larmbyxor kr. 44:— resp. 38:—. Uniformsmössor, båtomodell kr. 12:50 per styck.

Tillverkas och försäljes av

Brage Petterssons Klädesindustri

Hjalms. Bergmans väg 168 ÖREBRO Tel. 12 21 48

Den hästanspända brandkåren

Av f. brandchefen Hugo Edensjö.

Sedan under 1800-talets senare hälft en hel del brandkårsorganisationer prövats, kom man småningom underfund med, att de modernare eldsläckningsanordningarna, som allt mera börjat införas, fordrade mera fackutbildat folk, vilket slutligen framtvingade införandet av kasererade yrkesbrandkårear i de större städerna. Modellen härtill hade tydligen hämtats från Amerika och Tyskland. Sålunda inrättades yrkesbrandkårear här i landet under 1870-talet i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping.

En mindre kostsam organisationsform av yrkesbrandkårear infördes på 1890-talet först i Karlstad och innebar en kombination av polis- och brandtjänsten. Denna organisation, som fick benämningen Karlstads-systemet, spred sig sedan till så gott som alla landets medelstora städer, bl. a. Linköping, där kombinationen infördes fr. o. m. den 1 juli 1895. Systemet visade sig dock i längden ohållbart, enär vid eldsvådor polistjänsten i hög grad blev eftersatt för brandtjänsten. I Karlstad hade man redan tröttnat vid sekelskiftet eller kort därefter.

Efter denna inledning skall jag berätta något om tjänstgörings- och andra förhållanden vid Linköpings kombinerade polis- och brandkår, där jag erhöll anställning den 1 april 1912.

Personalorganisation.

Brandstationen var belägen mitt för S:t Larskyrkan med adress nr 27 vid Ågatan och

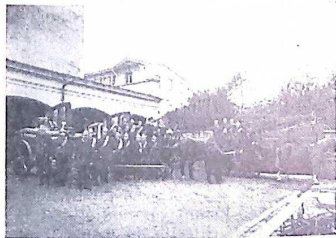

Bild 1. Linköpings brandkår 1915.

med utfartsportar mot Badhusgatan. Huvudbyggnaden inrymde bostäder för brandmästaren och brandförmannen med familjer, lokal för brandtelegrafan samt logement för samtliga ordinarie ungarlar. På den öppna gårdens västra sida fanns stall för 2 par hästar jämte redskapshall med tre portar och på östra sidan uthus med vedbodnar o. d. samt övnings-torn. (Se bild 1.)

Dåvarande brandchefen var överstelöjtnanten vid I 4, Klas von Feilitzen. Vidare bestod kåren av 1 vice brandchef, 1 brandmästare, 1 brandförman, 1 "brandkorpral" och 20 ordinarie kuskar, vilka icke voro polismän. Dessutom uttogos tvenne reservkuskar bland den ordinarie personalen. Dessa skulle ersätta ordinarie kusk vid sjukdom och fritid. Författaren var en av dessa och fick sålunda på "lediga stunder" genomgå en grundlig körträning såsom brandkusk.

Tillika fanns även den "avlönade reserven" till ett antal av 70 man, bestående av i staden anställda sotare och plåtslagare samt allmänna brandstyrkan.

Löneförmåner m. m.

Den ordinarie personalen hade en månadslön av 90 kronor under första tjänstgöringsåret. Under de följande två åren utgick ett ålders-tillägg med 10 kronor per månad. Därifrån avdrogs matpengar till den, som enligt kontrakt hade att ombesörja utspisning av ungarlarna, hyra och tvätt samt 15 kronor per månad, som för var och en insattes i bank. Resten av månadslönen, omkring 30—35 kronor, kunde man själv förfoga över — ett svindlande belopp, som sannerligen inte tillät några större utsvävningar.

Till dem, som voro gifta och hade tillstånd att bo ute i staden inom 150 meter från brandstationen, utgick tillika ett mindre hyresbidrag.

Av brandchefens årsberättelse för 1914 framgår bl. a. följande: "Mathållningen förestås fortfarande på ett mycket tillfredsställande sätt och mot oförändrat portionspris, kr. 1:10 per man och dag, af fru Wilhelmina Andersson". Till extrapersonalen utgick ingen lön

utan 50 öre per timme vid polistjänst och, om jag inte misstär mig, 4 kronor per dygn under inkallelse till tjänstgöring å brandstationen.

Hästar och fordon.

Till brandkårens förfogande stod endast ett par av staden ägda hästar, medan en åkare enligt träffad överenskommelse var skyldig att ständigt hålla ett par lämpliga hästar i brandkårens stall. Dessa tjänstgjorde ett dygn åt gången och ersattes varje morgon av ett par andra. Över varje häst hängde selen i en smäcker järnställning, varifrån en wire löpte i trisor i taket och ned på väggen bakom hästen, där den fasthölls i en väggfast sprint. Vid anspänning lösgjordes wiren med ett enkelt handgrepp och selen föll sålunda av sin egen tyngd ned på hästryggen. Sedan selan lösgjorts, åkte ställningen automatiskt upp i taket.

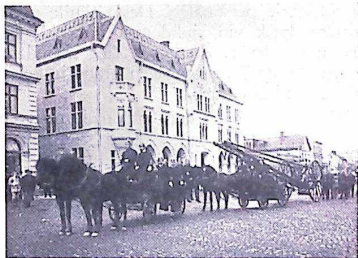

Bild 2. De år 1904 anskaffades Nürnbergerstegarna anspända.

Fordonen utgjordes av: 1 redskapsvagn, 1 stegvagn, 1 ångspruta och 1 motioneringsvagn, samtliga försedda med trähjul och järnringar. Stegen, som ett par meter från toppen var kopplad till en s. k. föreställarvagn, gick i övrigt på sina egna hjul. I ångsprutans eldstad fanns alltid en trave "spentade", korslagda granstickor, en ask tändstickor samt en flaska fotogen. På en fotplatta bakom eldstaden var ständigt en säck antracit placerad och vid utryckning hade även maskinisten sin plats där. Under fordonens uppställning i redskapshallen var resp. parstäng, som var lösttagbar från sitt basläge, instucken vid vagnssidan och med ytterändan vilande på högra framhjulet. Draglinorna voro permanent fastgjorda vid sina svänglar.

Tjänstgöringsskyldighet.

Turlistan för polistjänst upptog 8 timmar per dygn, fördelade på två 4-timmarspass med en "fridag" i veckan. Denna tog sin början efter nattpass, antingen kl. 1 eller kl. 5 på morgonen och räckte aldrig längre än till kl. 12 midnatt. Härtill kom några timmars ledighet en kväll varannan vecka. All annan tid utgjordes av varberedskap på stationen. De, som haft polistjänst kl. 5—9 em., hade s. k. polisberedskap omedelbart därefter till kl. 1 på natten, då oftast det ordinarie polispasset åter påbörjades. Det var då ett hasardspel vilken tjänstegren, som under dessa beredskaps-timmar larmades först.

Brandövning ägde rum fyra dagar i veckan, nämligen måndag, tisdag, torsdag och fredag samt materielvård onsdag och lördag. Samtliga dagar mellan kl. 10 och 12. Som regel fick varje man deltaga i övning och/eller materielvård under fyra av veckans sex arbetsdagar. I övrigt under beredskapstid fick man under sakkunnig ledning lära sig montera på slangkopplingar, reparera slang med kopparnit m. m.

Varje man skulle lära sig allt inom brandyrket utom ångsprutan, där brandförmannen var suverän — jämte tvenne extra maskinister.

Övningarna, som omväxlande leddes av brandmästaren och brandkorpralen, var en särskilt hård skola med idelig hakstegsexercis och nedbärning av kamrater på olika stegar. I egenkap av reservkusk fick jag emellertid medfölja kuskén Drott ut på körövning. Vi åkte då ut på Tornby gårde, där vi på en mindre väg kunde vara ostörda under galoppen. Ehuru tidigare både kör- och ridvan, måste jag dock erkänna, att för utbildning till brandkusk erfordrades mycken körträning för att med överkroppen kunna följa hästarnas galoppssprång. Man torde utan överdrift kunna säga att man hade någon form av tjänst under minst 16 av dygnets 24 timmar.

Efter första världskrigets utbrott blevo flera av de kombinerade polis- och brandmännen inkallade i militärtjänst, varför ett 10-tal man av den avlönade reservkåren inkallades till brandstationen såsom ersättare för brandtjänsten. Polistjänsten däremot fick då uppehållas så gott det gick av den s. k. gubbkåren inom polisen samt de hemmavarande yngre. Jag erinrar mig vid ett tillfälle då 5 man samtidigt reste till Karlskrona, dels till flottan och dels

“KUSTOS”

tillverkas nu i nya serier som

**VATTEN-, SKUM-, SNÖ-
och PULVERDIM-släckare**

även efter senaste förslag till
SVENSK STANDARD

— med In- eller Utvändigt placerad
tryckbehållare

”Vatten-Kustos”

”Pulver-Kustos”

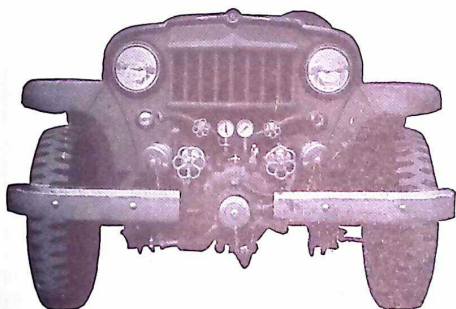
ODENIUS
AKTIEBOLAG

Box 350

GÖTEBORG 1

Tel. växel 17 31 20

FRONTPUMPAR

för upp till 2600 lit/min
vid 9 kg/cm²

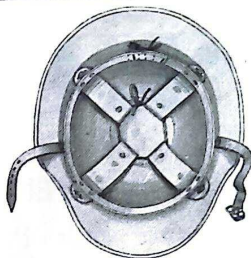
Med avgasevakivering,
oljekylning och synkr.
koppling till motorn.

Kort leveranstid.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag

LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 101 74 och 101 78

BRISSMANS LÄTTMETALLSHJÄLMAR

C:a 90.000 sålda de senaste 10 åren i in- och utlandet. — Överträffade som värmeskydd då de reflekterar över 90 % av värmestrålarna. — Ny patenterad ställbar inredning, ställbar 5 cm, och delar därav. Den nya inredningen kan inmonteras i gamla hjälmar och hjälmar av annat fabrikat.

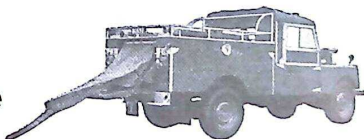
NYHET

Högtalare med transistorförstärkning utan några sladdar och lösa trådar.

Hörvidd upp till 400 m. God spridning. Vikt 2,5 kg. Utmärkt ljud. Drives med 8 st. 1,5 volts stavbatterier vilka räcker 6—10 månader. Kan erhållas till påseende utan köptvång. Begär offert från

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB, HALMSTAD Tel. 133 33

BRISSMANS Slangutläggare

Svenskt patent nr 153065

Patenterad även i ett flertal andra länder, däribland England.

Överträffad i snabb och säker slangutläggning, upp till 60 km. i tim. Lätt att packa, då slanglådan i de flesta fall är utdragbar på kullager. Kan byggas in i jeepar av olika slag, bilar och bogserbara kärror.

Torsionsfjädrade slangkärror tillverkas för 500 till 1200 meter slang.

Under de senaste 2 åren är vår slangutläggare såld till ett 50-tal brandkärer.

Jeepar byggas i olika modeller, med eller utan pump, efter överenskommelse.

Begär offerter med Edra önskemål från

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB, HALMSTAD Tel. 133 33

Berömvärt släckningsarbete:

Brand i Väse Grynverk

Försäkringsbolagens eldsläckningsplakett i brons bär av Svenska Brandkärernas Riksförbund tilldelats Väse brandkår för förtjänstfullt släckningsarbete den 26 juni 1957. Vi lämna här en redogörelse för branden.

Kl. 17.54 den 26 juni 1957 kallades Väse brandkår till AB Väse Grynverks anläggningar inom Väse stationssamhälle. Kl. 17.57 anlände befälhavare och 11 man med 2 utryckningsvagnar och 2 bogserbara motorsprutor till brandplatsen.

Vid brandkårens ankomst var samtliga lokaler i kvarnverket rökfyllda och eldslågor slog ut genom ventilationstrumman å kvarnverkets östra fasad (se bild 1). Genom 2 stycken fönster å östra fasaden kunde mindre eldslågor upptäckas. Vice brandchef Andersson, som är anställd vid företaget, hade vid denna tidpunkt mer än smalslang från en invändig brandpost börjat att bekämpa elden och kunde sålunda orientera släckningsladeren om vilken omfattning elden tagit. Med stöd av dessa informationer och med kännedom om byggnadens synnerligen brandfarliga konstruktion (osektionerad träbyggnad i fem våningar) samt det

till kustartilleriet, varvid deras fruar och fästmör fällde många bittra avskedets tårar. Ett amatörsällskap, som spelade revyteater i staden, passade då på att göra kupletter av händelsen sålunda:

"När de for så va' de fem bomfalleri fallerallala... och sorgligt nog kom alla hem" etc. . .

Reservbrandkåren övades i regel varannan månad under ett par timmar å gången och allmänna brandstyrkan "mönstrades" en gång om året, vilket skedde en söndagsmorgon. En brandman beordrades då till varje spruthus ute i staden, där dessa gubbar skulle samlas för att instrueras om brandmaterielens användning. Man hade en lista över personalen för att avpricka de närvarande. De som låg hemma på sofflocket blevo obönhörligen anmälda och befordrades till laga näpst av rådhusrätten, som dömde syndarna att böta 2 kronor till stadens kassa.

(Forts. i nästa nummer.)

Bild 1. Genom de på fotot synliga sönderslagna fönstren insattes första angreppet mot elden. Till vänster om det å fotot synliga fönstret utmynnade den ventilationstrumma varur lågor slog ut vid brandkårens framkomst.

brandfarliga damm, som samlas i anläggningar av detta slag + den överhängande faran, som en brinnande byggnad av detta slag utgjort för företagets övriga byggnader samt andra bostadsbyggnader i omgivningen stod det klart att skulle denna eld kunna effektivt bekämpas måste detta ske genom att snabbt insätta så starka angrepp som möjligt för att i första hand hindra elden nå det stora s. k. såhus vilket är beläget våningen över den i vilken elden utbrutit med endast enkelt 1" trätak emellan, varför följande åtgärder beordrades.

Företagets maskinist beordrades att i transformatorn bryta strömmen till hela anläggningen så att den arbetande brandpersonalen ej skulle utsättas för faran att komma i kontakt med strömförande ledningar eller maskiner. Till brandpost kopplades motorspruta från vilken framdrogs 2 stycken grenade 63 mm slangledning.

Rökdykare med friskluftapparater samt brandmän med rökmasker beordrades att med slangledningar över skarvstegar angripa elden genom fönster å östra fasaden samtidigt som en ledning avdelades för att bekämpa elden i den ventilationstrumma som utmynnade å östra fasadens trävägg. Fönstren å fasaden måste av brandmännen forceras då de voro stängda. Under tiden ovannämnda åtgärder vidtoges beordrades brandmän att kontrollera samtliga elevatörer och transportörer i kvarnverket så att el-

Brandförsvaret i Ontario, Canada

Såväl provinserna som kommunerna i Canada synas åtnjuta en hög grad av självstyrelse, även vad beträffar brandförsvarets organisation.

Provinzen Quebec har drygt 4 miljoner invånare. I ett betydande antal kommuner, även städer, är polis- och brandstyrkor mer eller mindre samordnade till något slags SOS-styrkor, Public Safety Officers. Man har dock ingenstädes övergått från skilda polis-, resp. brandstyrkor till samordnade, men väl i de största städerna sett sig nödsakad frångå samordningen. Det kan vara belysande, att generalguvernören, som fastställer brandförsäkringspremierna för hela Canada, i detta sammanhang jämställ en heltidsanställd brandman med fyra SOS-män.

Brandfrekvensen i hela provinzen Quebec är mer än dubbelt så hög som i Ontario, och i de kommuner, där samordningen är grundligast genomförd, betydligt mer än tre gånger så hög. Detta oaktat integrationen på många håll inte genomförs ur sparsamhetssynpunkt — den är tvärtom dyrare än skilda styrkor — utan i förhoppning om större effektivitet i allmänhetens intresse.

Provinzen Ontario har ca 4,6 miljoner invånare, ca $\frac{2}{3}$ av Sveriges invånareantal. Brandfrekvensen är i förhållande till invånarantalet mycket lägre

än i USA och 10—20 % lägre än i Sverige, och särskilt tycks antalet storbränder vara ringa.

den ej genom dessa skulle sprida sig till andra våningar i verket. Till branddamm hade ytterligare en motorspruta angjorts och ledningar framdragits mot kvarnverket för att kunna mata ytterligare ledningar för angrepp om så skulle behövas. Efter cirka 20 minuters intensivt arbete hade den utbrutna branden begränsats och eftersläckning samt undanförsling av de eldskadade maskin- och byggnadsdelarna kunde påbörjas och utluftning av lokalerna vidtagas.

Som betydelsefulla faktorer vilka bidrog till att den utbrutna branden kunde begränsas och de stora värden som anläggningarna representerar räddas (försäkringsvärde enligt polisutredning cirka 1.116.000 kronor) kan framhållas:

1. God vattentillgång dels genom förekomsten av invändiga smalslangsuttag å varje våning i kvarnverket dels genom brandpost-

nätet samt den branddamm, som anlagts i omedelbar närhet av industriområdet.

2. Befäl och brandmän vid brandkåren har genom en mångfald övningar i anläggningens erhållit god kännedom om de olika lokaliteterna, elevatorer, transportörer samt de förhållanden, som måste tagas hänsyn till vid eventuellt eldsutbrott inom anläggningarna.

3. Att brandkårens personal har tillgång till fullgod rökskyddsmateriel och genom övningar och vid utryckningar tränats i att använda och arbeta i denna utrustning så att utbruten eld snabbt kan lokaliseras och bekämpas.

4. Genom tillgång till s. k. orderhögtalare kunde släckningsledaren från central plats och utan onödig tidsutdräkt ge samtliga brandmän de order och informationer som ansågs erforderliga.

Mordbrandsektionen.

Denna består utom de nyssnämnda adjungerade ledamöterna av en chefsinspektör, sju inspektörer och tre inspektörer som samtidigt är instruktörer. Utom i Toronto har sektionen sex avdelningskontor på andra platser.

Inspektörerna kommer i allmänhet från statspolisen och får genomgå speciella kurser i brandor-

S. Borg.

saksundersökning i mordbrandseminariet. Föremål för undersökningar är dels misstänkta mordbränder samt alla bränder eller explosioner med förlust av människoliv eller av större omfång eller under mera ovanliga omständigheter. Omkring 350 bränder blir årligen föremål för undersökning, och under 1956 resulterade undersökningarna i 70 fällande och 24 frikännande domar, huvudsakligen för mordbrand eller försök därtill.

Sektionen för förebyggande brandskydd.

Denna består av en chef, tre andra civilingenjörer, varav en kemist och en mekanist, och en åskledarinspektör. Sektionen har att bistå de kommunala myndigheterna, deras organ för förebyggande brandskydd, samt industrien i förekommande brandskyddsproblem, ävensom att leda och övervaka de kommunala brandkårernas brandskyddsinspektioner av byggnader, c:a 250.000 pr år. Sektionen har dessutom att speciellt övervaka alla offentliga byggnader i Ontario ur brandskydssynpunkt.

Enligt ett tillägg av 1956 till Fire Marshals Act bemyndigas sektionen eller de inspekterande brandkårenas beordra inspektion av elektriska anläggningar genom The Hydro-Electric Power Commission of Ontario, ävensom avlägsnande av speciella brandrisker, anskaffande av erforderlig brandsläckningsmateriel, eller förbättrade utrymningsmöjligheter från byggnader.

Sektionen för allmänhetens fostran till brandskydd.

Denna består av en chef och en heltids-assistent. Sektionen har ett filmbibliotek med c:a 200 olika filmer, många i ett flertal kopior, berörande allt inom brandskyddets område. Filmerna utlånas till brandkårer, myndigheter och institutioner, skolor o. s. v. Under 1956 förekom över 3.000 filmvisningar för mer än 129.000 personer. Sektionen har också en stående utställning i guvernementsbyggnaden i Ontario.

Sektionen för det släckande brandskyddet

I Ontario börjar de flesta kommuner i storlek mellan 5 och 10.000 invånare med en brandstyrka bestående av en å två heltidsanställda och i övrigt frivilliga brandmän, och övergår när kommunen växer till heltidsanställd kår. Enligt Fire Departments Act bidrar staten till kommunernas kostnader för brandkår och brandmateriel med 25 % för kommuner under 10.000 invånare och därefter fallande ska-

la till 10 % för 70.000 eller flera, dock att om t. ex. en stad är indelad i flera branddistrikt, är det invånarantalet i varje sådant distrikt som avgör statsbidragets storlek. Brandmaterielen måste också vara i enlighet med fastställd standard för att vara bidragsgill. Vidare uppställer denna Act regler för brandmännens tjänstgöringstid, avlönings- och pensioneringsuppgifter med kommunen, som måste vara uppfyllda för att statsbidrag skall utgå.

Fire Marshals ovannämnda sektion består av en chef, en vicechef och 13 instruktörer. Den har 11 avdelningskontor. Personalen rekryteras från de kommunala brandkårenas och måste ha minimum 6-årig tjänstgöring vid dessa, varefter den erhåller specialträning vid en rad av brandskolor i USA eller The British National Fire College, Dorking, England.

Sektionen bistår kommunerna vid organisationen av deras brandförsvaret, och brandkårenas med instruktioner och övningsprogram. Man anordnar 5-dagars kurser på skilda platser, med föredrag, filmvisning och praktiska övningar med såväl kårernas egen materiel som sådan tillhörande Fire Marshals Office. Under 1956 besöktes olika kommuner vid c:a 1.500 tillfällen, med kurser för c:a 6.000 brandmän.

Brandskolesektionen.

I avvaktan på att en central brandskola skall komma till stånd i för ändamålet avsedd byggnad är undervisningen under ledning av en chef, en vicechef, en heltidsinstruktör, personal från övriga sektioner, samt adjungerade tekniska och vetenskapliga experter förlagd till av Fire Marshal för ändamålet disponerade lokaler inom Torontos universitet, varjämte lokala kurser anordnas vid olika provinsiella centra.

Undervisningsprogrammet innefattar högre och mera kvalificerade kurser beträffande allt som rör brandskyddet.

Administrativ- och personalsektionen.

Chef för denna är vice Fire Marshal, med en assistent, 15 anställda, samt legal expert från justitiedepartementet. Den är uppdelad på två avdelningar, dels personalavdelningen, dels en avdelning som handlägger ekonomiska och statistiska frågor.

På av Fire Marshal utfärdade blanketter skall brandkårenas inom 3 dagar efter inträffad brand avge rapport. Brandbolagen skall likaledes avge rapport till Fire Marshal inom tre dagar efter anmälan om inträffad brandskada, ävensom sedermera efter

regleringen. Inom samma tid efter regleringen av brandskada skall också försäkringstagaren avge rapport till Fire Marshal med angivande bl. a. av försäkringsbeloppen i olika bolag. Har brandkår av någon anledning icke medverkat vid brand å försäkrad egendom, skall försäkringstagaren avge rapport angående branden till vederbörande brandkår. Fire Marshal kan, om han anser skäl föreligga, beordra försäkringsbolag att under viss tid, i avvaktan på undersökning, icke utbetala brandförsäkringsbelopp.

Inkomna rapporter om brand — i genomsnitt c:a 120.000 bränder pr år — föras på hälkort av statistiska sektionen och bearbetas.

Civiltjänstsektionen.

Denna står under ledning av Fire Marshal, vice Fire Marshal och en assistent plus annan personal från övriga avdelningar efter behov.

Ontario är indelat i 36 distrikt, och ett av de viktigaste arbetena för denna sektion har varit att utarbeta och genomföra ett system för gemensamma hjälpaktioner inom och mellan dessa distrikt, under ledning av brandchefen i den största staden i varje distrikt. Detta har möjliggjorts genom standardisering av brandmateriel, t. ex. slangkopplingar, och träningsprogram.

Till Fire Marshals befogenheter hör att själv eller genom ombud inspektera alla byggnader och områden. Befinnes dessa av någon anledning, byggnadsätt, ålder, bristande underhåll, utgångar, innehåll eller användningsätt brandfarliga eller innebärande hot mot angränsande egendom, kan han beordra borttagande av byggnaden eller erforderliga reparationer och ändringar, avlägsnande av brandfarligt innehåll, upphörande av brandfarlig verksamhet, installation av brandalarm och släckningsanordningar o. s. v. Likaså att byggnad av icke brandsäker konstruktion eller belägen inom 15 m från sjukhus, skola, kyrka, teater, hotell eller hyreshus icke får användas för brandfarlig verksamhet. Är ägare oanträffbar, kan Fire Marshal själv låta vidtaga eller beordra hyresgäst att mot avdrag å hyran vidtaga brådskande åtgärder.

Guvernören utser en rådgivande kommitté med maximum 9 medlemmar, i vilken Fire Marshal fungerar som sekreterare. Denna kommitté skall sammanträda åtminstone två gånger om året såsom rådgivande åt justitieministern och Fire Marshal angående utformning och räckvidd av Fire Marshals Offices ämbetslåganden.

B. Orre.

Befattningen som

vice Brandchef

i Karlskrona kungöres härmed till ansökan ledig. Tillträdes snarast möjligt. Lön enligt A 16 samt fri beklädnad enligt särskild beklädnadsplan. Avgifter för befattningshavarens pensionering betalas helt av staden. Önskar sökande tillgodoräkna tidigare tjänstgöring för löneklassuppflyttning skall detta meddelas i ansökan. Befattningshavaren är skyldig emot fastställt hyra bebo anvisad tjänstebostad.

Kompetensvillkor: Brandchefskurs kat. I. Befattningshavaren är skyldig underkasta sig gällande tjänste-, avlönings- och pensionsbestämmelser samt de ändringar däri, som kunna komma att beslutas.

Till brandstyrelsen ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg, styrkt meritförteckning och de handlingar sökanden önskar åberopa, samt på begäran läkarintyg, skall vara brandstyrelsens sekreterare tillhanda senast den 28 februari 1958. Ytterligare upplysningar lämnas av brandchefen, telefon 190 10.

Karlskrona den 1 februari 1958

Brandstyrelsen.

Adress: N. Kungsgatan 26, Karlskrona.

En nyinrättad ordinarie befattning som

Brandkapten

vid Linköpings stads brandkår kungöres härmed till ansökan ledig att tillträdas den 1 juli 1958.

Kompetensfordringar enligt gällande lag. Befattningen är placerad i lönegrad A 16, under förutsättning av stadsfullmäktiges godkännande. Beklädnadsersättning utgår med 525:— pr år.

Befattningshavaren är skyldig bebo anvisad tjänstebostad om 3 rum och kök, vilken är under uppförande av brandstationen. För bostaden erlägges sedermera fastställt hyra.

Tjänsten är pensionsreglerad och betalas avgifterna helt av staden.

Tillgodoräknaande av förutvarande tjänstetid för löneklassuppflyttning kan ifrågakomma, men blir beroende av lönenämndens prövning. Anhållan härom skall göras i ansökan.

För befattningen gäller stadens tjänste- och pensionsreglemente (NTR och NPR). Blivande befattningshavare är skyldig underkasta sig de ändringar, som i vederbörlig ordning kunna bli beslutade.

Läkarintyg, som har att godkännas av lönenämnden, och som skall vara utfärdad enligt för Linköpings stad fastställt formulär samt åldersbetyg inlämnas först efter anfordran.

Ansökan ställd till brandstyrelsen och åtföljd av meritförteckning, betygsvskrifter samt de övriga handlingar, sökanden önskar åberopa, skall ha inkommit till brandstyrelsen, Linköping, senast den 1 april 1958.

Närmare upplysningar angående tjänsten lämnas av brandchefen eller vice brandchefen, telefon 292 30.

Linköping den 4 februari 1958

Brandstyrelsen.

Ännu ett bildband

Underhållsinspektion — Pumpar I.

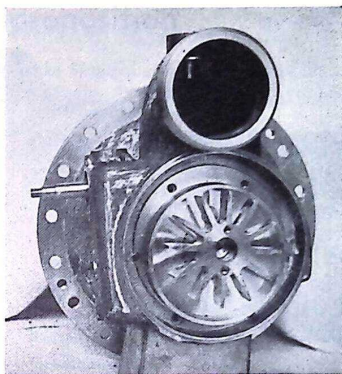
Pris: 42: — kr. (Extra texthäfte 50 öre/st.)
Rekvireras hos Svenska Brandkårens
Riksförbund, Jakobsgratan 14, Stockholm
C. Postgiro 4870.

I förra numret anmäldes här att ett nytt bildband färdigställdes. Redan nu föreligger ännu ett band klart, och det behandlar *underhållsinspektion av pumpar*.

Statistiken från flera års pumpkontroll i landet utgör bakgrunden till detta bildband, som ger en synnerligen god instruktion för tillsyn och översyn av brandpumpen. På ett enkelt och följsamt sätt visas på inte mindre än 48 åskådliga och tydliga bilder vad motorsprutskötaren har att iakttaga vid nämnda tillsyn. Och inte bara motorsprutskötarna utan varje brandman bör känna till vad som här visas.

En stor fördel med bandet är att det är utfört i färg. Härigenom måste priset bli förhållandevis högt. Men så mycket mer instruktivt och tydligt som bandet blir är den ökade kostnaden väl motiverad.

Till bandet hör ett fylligt texthäfte, också det klart

och redigt uppställt och utformat. Ett texthäfte medföljer bandet, men extra häften kan erhållas för en billig penning — 50 öre/st. (Detta gäller f. ö. även texthäftet till det i föregående nummer här anmälda bildbandet "Rökskydd — Tryckluft".)

Ek.

VISA INSTRUERA ÖVA RÖKDYKARNA BILDBANDET RÖKSKYDD - TRYCKLUFT

Har Ni
Riksförbundets
bildband?

OM icke
REKVIRERA!

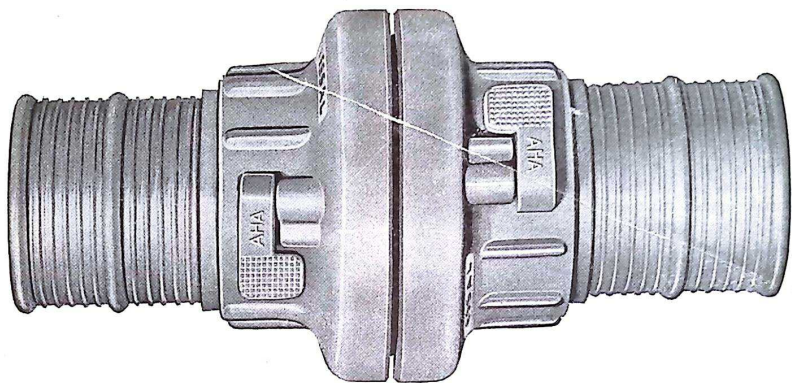
Svenska Brandkårens
Riksförbund,
Jakobsgratan 14,
Stockholm C
tel. 010/21 36 06

Band	Antal ex.
1. Slangutläggning	å 7: —
2. Livräddningsredskap	å 7: —
3. Skarvstegar	å 7: —
4. Motorsprutans angöring vid öppet vatten	å 7: —
5. Vintertjänst (omarbetat)	å 10: —
6. Utskjutsstege	å 8: —
7. Brandsläckningstaktik	å 8: —
8. Rökskydd — filterskydd	å 11: —
9. Slangbilens och tankbilens användning (färg)	å 30: —
10. Rökskydd — tryckluft	å 23: —
Extra texthäftet	å 0: 50
11. Underhållsinspektion — pumpar (färg)	å 42: —
Extra texthäftet	å 0: 50

Namn

Adress

Postanstalt

Nu är den oöverträffade PRESSAL-kopplingen ännu bättre

PRESSAL-kopplingen, för brandslang, har redan vunnit stora framgångar tack vare sin mycket låga vikt och sin låglighet. Nu finns en förbättrad PRESSAL-koppling att tillgå, utformad med ledning av vunna erfarenheter, och därmed när man ytterligare fördelar:

Även slanghylsan för 63 mm slang och inre hylsan för 76 mm slang är varmsmidda, och godset kring gummi-packningen så starkt att kopplingen i sin helhet är sprängsäker vid slangens maximaltryck.

En ny, bättre legering i slanghylsorna medför att dessa inte kan spricka ens vid den mest varsamma hantering. Slangmontering med s. k. Brissmanhylsor sker obehindrat. Slanghylsans refflor har utformats så, att de passar såväl gummerad som ogummerad slang.

Genomloppets form har förbättrats, så att minsta möjliga motstånd erhålles. Känn på den släta ytan hos varmsmidda hylsor och se på den smidiga övergången i 76 mm-hylsan, som dessutom är fullständigt säkert fästad på inre hylsan!

PRESSAL-kopplingen fyller nu i alla avseenden SMS-fordringar och bär därför standardiseringsmärket — SIS. Den

är också godkänd av Civilförsvarsstyrelsen, för användning i civilförsvaret.

Nya rapporter om PRESSAL-kopplingens fördelar kommer ständigt. Man har provat den praktiskt i saltvatten, varvid metallens oföränderlighet bevisades. Man använder också PRESSAL-kopplingen vid slangutläggning efter jeep — kopplingen tål de mest ogynnsamma förhållanden och man kan knappast se märket efter den våldsamma framfarten...

Man kan själv göra samma enkla prov som Statens Provningsanstalt gjort: släpp ett par kopplingar i vågrätt läge från 10 meters höjd, på ett cementgolv! PRESSAL-kopplingen får på sin höjd något litet märke i godssets finish, men formen förblir intakt. En koppling av traditionellt material tål inte samma prov — den blir obrukbar.

Fördelarna med PRESSAL-kopplingen är obestridliga. Lättmetall-legeringen ger den synnerligen låga vikten, och varmsmidet den stora tåligheten. Legeringen och dess efterbehandling hos oss löser korrosionsproblemen, i det att metallen blir oföränderlig.

Ta kontakt med Er leverantör av brandredskap — då får Ni ytterligare upplysningar om PRESSAL-kopplingens fördelar! Ni kan också få AHA-katalogen över brandarmatur.

ANDERSSONS I LJUNG

A. H. Andersson & Co. AB • Ljung • telefon växel Ljung 340

Ur årets statsverksproposition

För brandförsvaret anvisades under budgetåret 1957/58 ett belopp av 1.657.200 kronor. För nästa budgetår har föreslagits ett till 1.516.300 kronor minskat belopp. Skillnaden, 140.900 kronor, beror framför allt därpå att anslaget till *brandstationer* anses böra reduceras från 125.000 kronor till endast ett formellt belopp av 100 kronor. Inrikesministern uttalar sålunda, att "statsbidraget numera är av så ringa storleksordning i förhållande till de genomsnittliga byggnadskostnaderna för brandstationer, att bidraget för de flesta kommuner torde sakna någon egentlig ekonomisk betydelse". Visserligen uttalar statsrådet, att det är av värde att byggnadsritningarna granskas, innan statsbidrag beviljas, då därigenom en viss garanti finns för en enhetlig och rationell utformning av brandstationerna. Emellertid uttalar han sin avsikt att i samband med prövningen av 1954 års brandlagsrevisions förslag "till prövning jämväl upptaga frågan om ett slopande av förevarande statsbidrag".

En anslagsminskning har även föreslagits i fråga om bidrag till *branddammar* eller med 50.000 kronor, d. v. s. från 350.000 till 300.000 kronor. Ingen motivering för sänkningen har anförts. Bidragsformen anses alljämt böra bestå, och departementschefen framhåller, att handläggningen av bidragsärenden liksom hittills bör ske centralt och icke lokalt genom beslut av länsstyrelserna.

Till *skogsbrandförsvaret* — skogsbrandbevakning, nybyggnad och underhåll av brandtorn och ersättning för verksamhet vid brandsläckning — föreslås ett oförändrat belopp av 665.000 kronor.

Vad beträffar medlen till avlöningar och omkostnader för *statens brandinspektion* föreslås några mindre justeringar dels för anlitande av sakkunniga, och dels för tryckning av cirkulär och meddelanden.

Arvoden och reseersättningar till *länsbrandinspektörer och länskogsbrandinspektörer* blir oförändrade.

I fråga om anslagen till *statens brandskola* har en uppräknig föreslagits — i fråga om avlöningsanslaget — med 24.100 kronor och — i fråga om omkostnadsanslaget — med 200 kronor. Den väsentliga ökningen av en post är en uppräknig av 8.600 kronor, som avses för avlöning av timplärare.

Bidragen till *svenska brandskyddsföreningen*

och *svenska brandkårens riksförbund* är som hittills upptagna med 2.000 respektive 5.000 kronor (se vidare nedan).

Slutligen bör nämnas, att till *brandmateriel för civilförsvarsändamål* föreslagits ett belopp av 1.900.000 kronor och till bidrag till kommuner för anordnande av *branddammar* för samma ändamål 500.000 kronor.

Stig G. Holmberg.

Statens bidrag till Riksförbundets verksamhet.

Vi vill lämna en mera utförlig redovisning för vad årets statsverksproposition har att förtälja beträffande Förbundets anhållan om statsbidrag för nästkommande budgetår. Vi redovisa därför såväl motiveringen för Förbundets bemötanden som också departementschefens motivering och förslag:

"6. Bidrag till svenska brandkårens riks-förbund (statsliggaren s. 1168). Anslaget har sedan budgetåret 1944/45 utgått med 5.000 kronor årligen.

Yrkande.

Svenska brandkårens riks-förbund (skr. 5/9 1957) anhåller, att statsbidraget måtte höjas till 30.000 kronor.

Motiv.

Sedan år 1944 har riksförbundets verksamhet undergått en betydande utveckling. Denna utveckling har möjliggjorts framför allt genom den villighet brandförsäkringsbolagen visat att i stigande omfattning lämna bidrag till verksamheten. Trots bidragen från dessa bolag samt ökade inkomster genom höjt prenumerationspris å förbundets tidskrift och höjd medlemsavgift erfordras ytterligare tillskott av medel för att verksamheten skall kunna bedrivas i önskvärd omfattning. De allmänna prisstegringarna, höjda resekostnader m. m. har medfört avsevärt stegrade kostnader för riksförbundet och länsförbunden. Brandbolagen har beslutat att fr. o. m. innevarande år reducera sina bidrag till riksförbundet med cirka 60 procent innebärande en minskning från 58.000 till 23.500 kronor, så länge skattelagstiftningen icke ändras därhän, att bidragen i skatteavscende göres avdragsgilla.

Departementschefen.

Jag anser mig icke kunna förorda någon

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1954

10. (Dnr 272/1954 Kom.-dep.)

Ang. återställande av brandskadad byggnad.

Hos byggnadsnämnden i Växjö anhöll handelsbolaget under firma Växjö kopparslageri, B. Mattissons stärbhus, om tillstånd att i enlighet med föredragna ritningar verkställa reparation av en å tomten nr 3 i kv. Hägern i Växjö uppförd provisorisk smedja, som skadats genom brand. Efter att hava antecknat att stadsarkitekten avstyrkt bifall till ansökningsen, enär byggnaden strede mot gällande stadsplan, beslöt byggnadsnämnden vid sammanträde den 14/5 1952 att avslå ansökningsen samt förelägga bolaget att inom 1 mån. från deländet av beslutet avlägsna resterna av den skadade byggnaden. Över nämndens beslut anförde bolaget besvär hos länsstyrelsen i Kronobergs län under framhållande att de för byggnadens återställande i det skick den hade före branden erforderliga arbetena knappast kunde betraktas som nybyggnad, enär byggnadens bärande delar i allt väsentligt vore oskadade och skadorna endast avsett de treetexklädda innerväggarna samt det inre taket. Länsstyrelsen, utslag den 7/11 1952: Enär av utredningen i målet framgår att de vid branden uppkomna skadorna å byggnaden icke äro av sådan omfattning, att hinder möter mot meddelande av byggnadslov till byggnadens återställande i det skick den hade före branden, prövar länsstyrelsen lagligt att med upphävande av överklagade beslutet visa målet åter till byggnadsnämnden för ny behandling. I de underdåniga besvären yrkade byggnadsnämnden att Kungl. Maj:t måtte med undanröjande av överklagade utslaget fastställa byggnadsnämndens beslut i målet. I sitt utlåtande i målet anmälde länsstyrelsen, att handelsbolaget dämera försått fastigheten, varför det för bolaget givna föreläggandet att avlägsna resterna av den brandskadade byggnaden finge anses hava förfallit. *Regeringsrätten:* Enligt vad numera upplysts har ifrågakvarande byggnad uppförts utan vederbörligt byggnadslov. Byggnaden strider därjämte mot nu gällande stadsplan. Enär vid sådant förhållande och med hänsyn till övriga i målet föreliggande omständigheter anledning icke föreligger att lämna byggnadslov för istandsättande av byggnaden, finner regeringsrätten skäligt att, med ändring av länsstyrelsens utslag, fastställa byggnadsnämndens beslut, i vad detsamma innefattar avslag på ansökan om byggnadslov.

höjning av statsbidraget, vilket alltså torde böra bestämmas till ett oförändrat belopp av 5.000 kronor. Bidraget torde böra förbindas med samma villkor som under innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Bidrag till svenska brandkårens riksförbund för budgetåret 1958/1959 anvisa ett anslag av 5.000 kronor."

11. (Dnr 279/1954 Kom.-dep.)

Ang. föreläggande att borttaga vindsinredning.

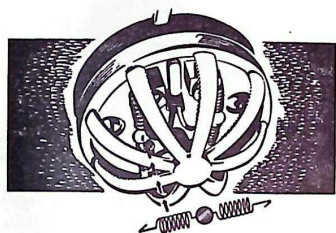
Enligt gällande stadsplan får inom kv. Svanen i Kungsbacka byggnad uppföras med högst 2 våningar, dock får utöver det tillåtna våningsantalet på vinden inredas till underliggande lägenhet hörande gavelrum. Efter antecknande att K. Bengtsson i strid mot gällande stadsplan och utan byggnadsnämndens tillstånd låtit inreda en lägenhet för bostadsändamål å vinden till befintligt bostadshus å fastigheten tomten nr 12 inom förenämnda kvarter, beslöt byggnadsnämnden i staden vid sammanträde den 20/11 1952 under åberopande av 164 § byggnadsstadgan förelägga klaganden att vid vite av 500 kr. inom 2 månader efter det han erhållit del av nämndens beslut hava återställt vinden i dess ursprungliga skick eller i enlighet med av byggnadsnämndens på sin tid fastställda ritningar. Häröver anförde klaganden besvär hos länsstyrelsen i Hallands län under förmålan bl. a. att ifrågakvarande vindsinredning — med undantag för en i lägenheten uppsatt diskbänk — förefunnits redan vid den tidpunkt, då han förvärvat fastigheten, samt att han vid förvärvet bibragt den uppfattningen att inredningens godkänts av byggnadsnämnden. I besvären yrkade klaganden att länsstyrelsen måtte upphäva byggnadsnämndens beslut eller, i 2:a hand, förklara föreläggandet endast avse den i lägenheten uppsatta diskbänken. Tillika anhöll klaganden att länsstyrelsen, därest dessa yrkanden icke skulle bifallas, måtte meddela honom tillstånd att bibehålla inredningen i befintligt skick till dess viss bostadsfråga kunnat ordnas. Enligt utslag den 23/5 1953 prövade länsstyrelsen — som fann klaganden icke hava anfört skäl av beskaffenhet att föranleda ändring i eller upphävande av klandrade beslutet — lagligt lämna besvären utan bifall, dock att den tid, före vilken vinden vid av byggnadsnämnden förelagt vite skulle vara återställd i enlighet med av nämnden godkända ritningar, bestämdes till den 1/9 1953. I de underdåniga besvären yrkade klaganden undanröjande av myndigheternas i målet meddelade beslut samt, i 2:a hand, att föreläggandet måtte begränsas på det sätt han angivit i besvären hos länsstyrelsen. Tillika anhöll klaganden om erforderlig dispens för bibehållande av inredningen t. v. *Regeringsrätten* lämnade besvären utan bifall. Vidkommande den underdåniga ansökningsen hemställde regeringsrätten, att Kungl. Maj:t med hänsyn till omständigheterna i målet måtte förklara gällande stadsplan och byggnadsföreskrifter icke utgöra hinder för klaganden att bibehålla den befintliga vindsinredningen till den 1/7 1955. För den händelse Kungl. Maj:t icke skulle besluta i enlighet med regeringsrättens hemställan och ej heller eljest skulle medgiva klaganden anstånd med vidtagande av föreskrivna åtgärder, bestämd regeringsrätten den tid, inom vilken föreläggandet vid angivet vite skulle hava fullgjorts, till 6 månader från dagen för Kungl. Maj:ts beslut. — Vid ansökningsens fördragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 16/7 1954 beslöts i enlighet med regeringsrättens hemställan.

Stig G. Holmberg.

Teknisk Triumf

*vår termokontakt
för automatiskt brandalarm
är oöverträffad*

**SENSATIONELLT
SNABBUTLÖSANDE**

**UTBYTBAR
ALARMKROPP GER
STÄNDIG BRANDBEREDSKAP**

**AUTOMATISKT
BRANDALARM A-B.**

10 års erfarenhet

FABRIK- och HUVUDKONTOR

MALMKÖPING

Tel. Växel 338

STOCKHOLM

Bråvallagatan 8

Tel. 32 08 88

GÖTEBORG

Tel. 19 15 55

ATS

AKTIEBOLAGET TJÄNSTEMÄNNENS SPARKÖP

- Riksomfattande, snabbt expanderande samköpsföretag för betjänande av tjänstemannakåren
- Ett litet urval ur vår sortiment- och rabattlista

	Max.rabatt %
Belysningsarmaturer	30
Bilradioapparater	22
Bokhyllor	25
Brödrostare	25
Dammsugare	25
Filmkameror	30
Fotoartiklar	30
Gerrillar	25
Herrskjortor	30
Kameror	30
Kikare	25
Kvarnslampor	30
Livsmedel	engrospriser
Modelljärnvägar	30
Manufakturvaror	engrospriser
Möbler	25
Projektorer	25
Radioapparater	22
Skrivmaskiner	25
Sportartiklar	25
Termostatstrykjärn	25
TV-apparater	20
Värmebläktar	25

- Välkända märkesvaror och rikhaltigt sortiment
- Snabba leveranser
- Inga expeditonsavgifter
- Personal med mångårig erfarenhet av samköpsverksamhet inom tjänstemannakåren, vilket borgar för god service och ständigt förbättrade inköpsförhållanden.

Huvudkontor: Göteborg, Kvarngärdesgatan 1 B
Tel. 40 08 32 mänd.—fred. kl 9—17

Distriktskontor: för norra och östra Sverige
Gävle, Södra Kungsgatan 1
Tel. 166 75 mänd.—fred. kl 13—18

Avdelningskontor: Malmö, Österportsgatan 2 A
Tel. 336 11 mänd.—fred. kl 15—18

Sänd närmare upplysningar om ATS

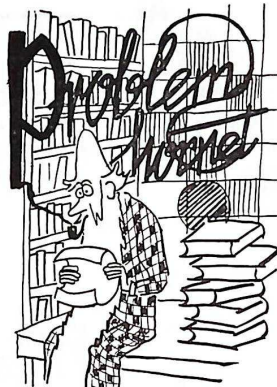
Namn

Titel

Bostad

Postadress

Brandkårstidskrift

Kan Du klara följande frågor?

1. Det sägs att det spillvatten, som finns kvar efter ett släckningsarbets slut, praktiskt taget icke haft någon som helst släckande verkan. Är detta riktigt?
2. Kolsyra släcker främst genom kvävning. Hur är det med dess kylande förmåga då den användes i form av snö eller is — i jämförelse med vatten?
3. Vad är orsaken till att det blir så våldsamt sot- och rökutveckling lå exempelvis bensin eller oljor brinner? Rödsprit bildar ju ingen rök.

Svar i nästa nummer.

Svar på frågorna i nr 1/58:

1) Ändras reaktionstrycket i ett strålrör om man, från att ha sprutat ut i det fria, riktar strålen mot exempelvis en plankvägg?

Svar: Storleken på reaktionstrycket ändras inte alls. Reaktionstrycket uppstår nämligen inne i strålröret och inte utanför, som man skulle kunna tro. Följande exempel kan kanske förklara detta. Antag att vi har ett klot, som innehåller komprimerad luft. (Fig. 1.) Eftersom luften trycker likformigt överallt på innerytan (pilarna markerar trycket) blir det jämvikt. Pilen A:s önskan att flytta klotet åt vänster motverkas av pilen B:s önskan att med samma kraft flytta det åt höger. Klotet ligger alltså still. Om man plötsligt gör ett hål vid A (fig. 2) blir situationen följande: Pil B strävar fortfarande att flytta klotet åt höger. Pil A har ingen vägg att trycka på (strömmar ut genom hålet) och kan därför inte skapa något mottryck som håller jämvikt. Genom kraften i pilen B (= reaktionstrycket) rör sig klotet åt

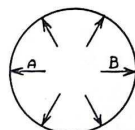

Fig 1

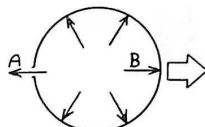

Fig 2

höger. Det är alltså pilen B och inte A som åstadkommer klotets förflyttning.

- 2) De små bärbara motorsprutorna (kapacitet 200 l/min vid 4 kg/cm²) är försedda med 63 mm slangkoppling på utloppssidan. Borde det inte, med tanke på den ringa kapaciteten, vara naturligare och riktigare med en anslutning för smalslang? Om det är frågan om större avstånd (kanske besvärlig terräng) vore det dessutom lättare att få fram och lägga ut smalslang i stället för grovslang.

Svar: Det är just sprutans ringa prestanda och då närmast det låga trycket, som gör det nödvändigt att ha grovslang som matarledning. Eftersom det utgående trycket är lågt, är det önskvärt att så mycket som möjligt av detsamma finns kvar när vattnet kommer fram till strålröret. Friktionsförlusterna i en smalslang är större än i en grovslang. Skulle man försöka med smalslang en längre sträcka skulle både tryck och vattenmängd minskas betydligt. Man lägger därför ut en matarledning av grovslang och avslutar det hela med en eller ett par smalslangslängder för att få en lätthanterlig och rörlig stråle.

- 3 a) Hur många gånger får man enligt Statens Brandinspektions cirkulär nr 11 ang. räddningslinor utföra självnedfiring med en lina innan den måste kasseras?

Svar: 50 nedfiringar. De påkänningar, som en lina utsättes för då den glider runt bältekroken, är mycket stora. Man kan jämföra linan med en järntråd, som böjes fram och tillbaka upprepad gånger. Efter ett visst antal böjningar går tråden av.

- 3 b) Finns det någon åldersgräns för räddningslinor efter vilken de måste kasseras?

Svar: Ja, efter 15 år och detta även om linan klarar alla kontrollprov. Man vet nämligen att fibrerna i en lina med åren blir svagare.

Göran Bergström.

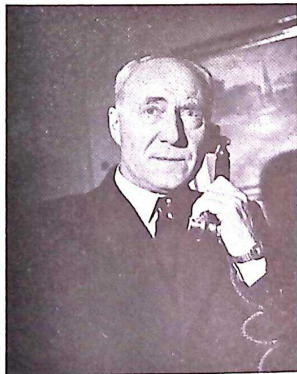
Bemärkelsedagar

85 år.

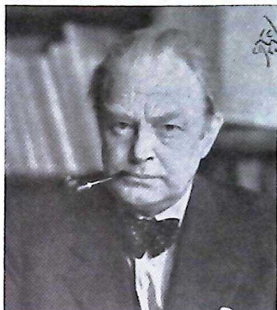
Det svenska brandförsvarets nestor, överstelöjtnanten Rudolf Stridbeck, Borås, fyller den 15 mars 85 år. Vi lyckönska!

70 år.

Riksförbundets vice ordförande, direktören Einar Lindbohm, Stockholm, fyller den 9 mars 70 år. Vi lyckönska!

Edo Kelter död

Civilingenjör Edo Kelter, bekant för många av denna tidskrifts läsare, avled den 29 december 1957 i en ålder av 69 år. Han hade med utgången av september detta år lämnat sin statstjänst.

Edo Kelter hade under större delen av sitt liv arbetat med olika problem inom brandförsvaret dels under åtskilliga år som ingenjör (skadereglerare) vid ett par stora försäkringsbolag, och dels och framför allt som befattningshavare hos förutvarande luftskyddsinspektionen sedan 1941 och, sedan denna myndighet upplöstes 1944, i dennas efterföljare, kungl. civilförsvarsstyrelsen. Under dessa 16½ års statstjänst sysslade Edo Kelter oavbrutet med olika brandförsvarfsfrågor under flertalet år inom det statsorgan som kallas statens brandinspektion. Framför allt ägnade han sina krafter åt det förebyggande brandförsvaret i olika former, statsbidragsärenden (branddammar och brandstationer) samt skogsbrandförsvarets olika sidor, i synnerhet skogsbrandstatistiken.

Edo Kelter efterlämnar ett stort tomrum bland alla dem som på olika sätt kom i beröring med honom. Hans glada, vänsälla väsen och hans ständiga redobogenhet att hjälpa och ställa till rätta samt hans utomordentliga arbetsamhet skall städe minnas av dem som kom honom nära.

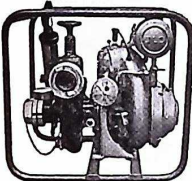
S.-G. H.

50 år.

9/3 Svärd, I., verkmästare, Hälsingborg.
18/3 Westberg, J. O., brandchef, Skellefteå.

40 år.

9/3 Sandqvist, S., brandchef, Karlskoga.

LÄTTMETALL
FRONTPUMPAR TRAKTORPUMPAR
LUFKYLDA MOTORSPRUTOR
LÄNSPUMPAR
BEGÄR OFFERT
AWG BAVARIA CEAG ZIEGLER
 då det gäller all slags brandmateriel
EWERT WILHELMSSON
BRANDREDSKAP
 VAGNHÄRAD Tel. 29
 STOCKHOLM SV, Ekensbergsvägen 58, Tel. 18 41 17

TS 2 med ILO-motor

Statens Brandinspektion

Meddelande nr 1957: 12

om brandsläckning, som berör järnvägs spårområdet har utkommit.

Meddelandet har föranletts av att en brandkärs ingripande fördröjts på grund av att släckningsledaren icke haft klart för sig, vilka befogenheter han har vid en brand när t. ex. närmaste vattentag befinner sig på andra sidan av ett järnvägsspår.

I meddelandets första del avhandlas frågan om dragnation av slangledningar över spårområdet. Det konstateras därvid icke blott att slangledningar får dragas över järnvägsspår, utan även att tåg får stoppas, allt under förutsättning att släckningsledaren "efter ett skäligen bedömande" finner sådana åtgärder nödvändiga.

Jämväl behandlas med brandsläckning intill järnvägs elektriska kontaktledningar förenade risker. Bl. a. lämnas i tabellform uppgift om erforderliga skyddsavstånd från spänningsförande kontaktledning vid användning av slutna stråle.

Meddelande nr 1957: 13

behandlar riksskogsbrandstatistiken 1956.

Av den intressanta statistiken framgår, att år 1956 var ett relativt svårt skogsbrandår, och vidare att det var ett markerat undantag från regeln att brandfrekvensen följer väderleken.

Antalet större bränder under året är påfallande, likaväl som att gruppen "okänd orsak" tyvärr har fördubblats under de båda senaste åren.

Meddelandet inrymmer ett flertal överskådliga diagram och tabeller med statistiska uppgifter.

— Varför sitter du där?
 — Det har gått hål på slangen.

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund
 Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 7: — kr/år. Vid samtidig beställning av minst 5 ex. = 5: — kr/år.
 (Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsgratan 14, Stockholm. Postgiro 48 70.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Branchef A. Ekberg, V. Promenaden 55, Norrköping. Tel. 293 70.

Annonschef: Förbundsdirektör A. Hegen, Jakobsgratan 14, Stockholm C. Tel. 10 50 25.

OBS! Annonsskript måste vara annonschefen tillhanda senast den 20 i månaden före den, då annons önskas inför.